

DIALEKTER, SOCIOLEKTER

En sammanfattning av kap 5

DIALEKTER

Vad kan ni om svenska dialekter?

<https://www.dn.se/nyheter/fragesport/vad-kan-du-om-svenska-dialekter/>

DIALEKTER ÄR VARIANTER PÅ FLER NIVÅER

- Annorlunda **ordförråd** (bamba, hampis)
- Annorlunda **språkmelodi** (Lundström, Lundström)
- Annorlunda **uttal** (heter kex kex eller tjex?)
- Annorlunda **grammatik** (dö-dog, dö-dödde)

Bild hämtad från: <https://veckorevyn.com/nyheter/nu-har-vi-svaret-sa-har-uttalas-ordet-kex/>

En kuppjerk?

VARFÖR FINNS DIALEKTER?

Några historiska förklaringar:

- Förr bodde man längre ifrån varandra och hade mindre kontakt
- Det fanns varken tv, radio eller tv
- Man hade inte så stora behov av att kunna kommunicera annat än med de närmaste

Det pågår en förändringsprocess av dialekter idag kallat **dialektutjämning**.

Håller dialekter på att dö ut?

OLIKA GRADER AV DIALEKT

Traditionell dialekt: ett fåtal personer talar detta, svårt att förstå för utomstående.
Exempel: älvdalska

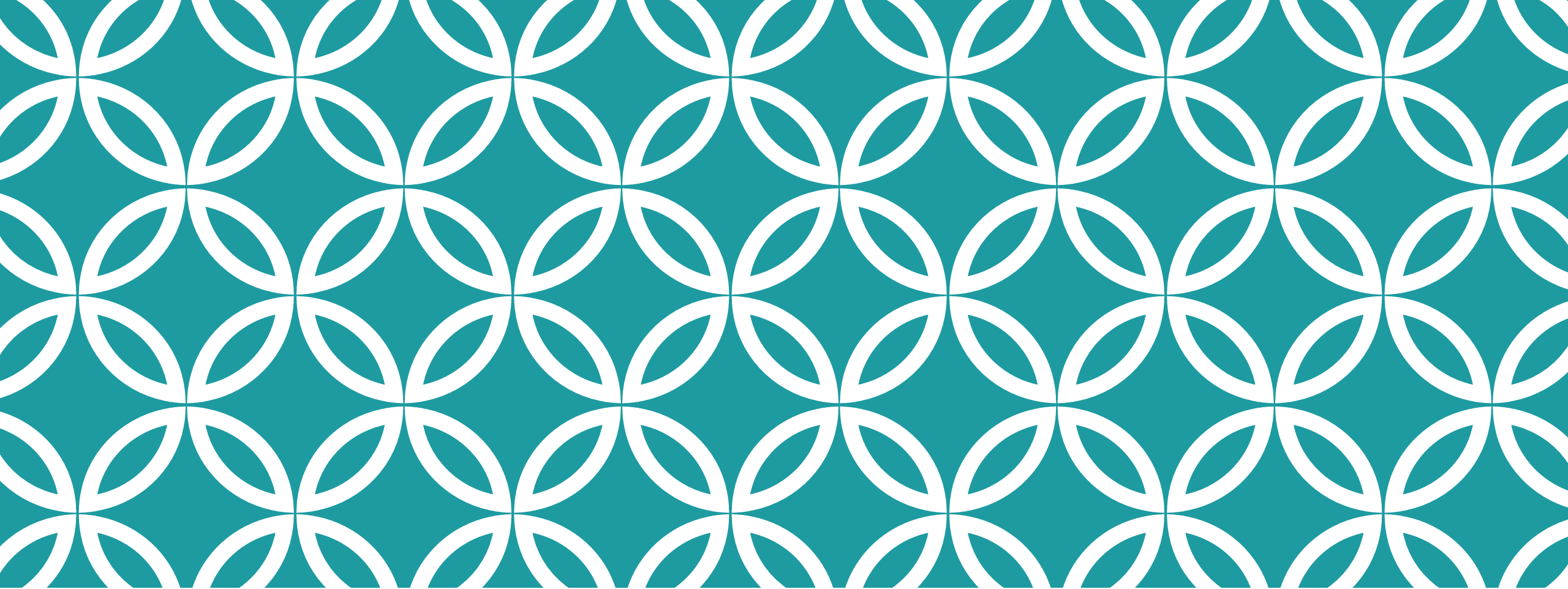
Utjämnad dialekt: många dialektdrag, men inte svårt för utomstående att förstå.

Regional standard: en grov indelning i region utifrån dialekt. Exempel: Norrland, Västsverige.

Neutralt standardspråk: "rikssvenska" (egentligen ingen dialekt – ligger nära skriftspråket)

DIALEKTERNA

SOCIOLEKTER

VAD ÄR EN SOCIOLEKT?

En variation i språket som beror på sociala faktorer som ålder, utbildning och kön.

Variationen märks i uttal, ordval, meningsbyggnad, samtalsämnen och samtalsstil.

En sociolekt kan vara svår att skilja från en dialekt.

NÅGRA FAKTORER SOM PÅVERKAR SOCIOLEKT

- Ålder – **kronolekt** (språkvariation som hör till en viss åldersgrupp)
- **Genus** – språkvariation som hänger ihop med förväntningar på kön
- Ursprung – **etnolekt** (språkvariation hos språkgrupp som befinner sig i ett land med ett annat språk), **inlärarspråk** (det språk som en person som håller på att lära sig ett språk talar), **multietniskt ungdomsspråk** (ett språk som ungdomar i flerspråkiga stadsmiljöer talar där språkdrag från flera språk används.)
- Yrke - **fackspråk**

ÅSIKTER OM DIALEKTER OCH SOCIOLEKTER

Undersökningar visar att göteborgska, värmländska, norrländska och dalmål är de mest populära dialekterna. Stockholmska är minst populär. (se s. 137)

Varför? Attityder beror på personliga erfarenheter, men också på kopplingen mellan vissa dialekter och makt.

Studier visar att en och samma text kan bemötas på olika sätt beroende på om vi tror att det är en kvinna eller man som skrivit den. (se s. 137)

Varför? Vi riktar gärna negativa tankar till ett språkbruk eftersom vi i grunden ställer oss negativa till gruppen som använder språkbruket.

NU

1. Fyll på med nya ord du lärt dig i din ordlista. Dessa måste ingå:

Dialektutjämning, traditionell dialekt, utjämnad dialekt, regional standard, neutralt standardspråk, kronolekt, genus, etnolekt, multietniskt ungdomsspråk.

2. Diskutera "förstå-frågorna" 1. – 13. på s. 138 i boken.

3. Diskutera "diskutera-frågorna" på s. 139 i boken.